

Тетяна ШЕВЧУК

Доктор філологічних наук, професор, завідувачка кафедри загального мовознавства, слов'янських мов та світової літератури Ізмаїльського державного гуманітарного університету.

Декан факультету іноземних мов (2011-2014).

Керівник проекту «Регіональна література і живопис як засіб формування колективної ідентичності локального соціуму» (МОН України, 2019-2021). Лауреат громадської відзнаки «Автор року-2019» часопису «Освіта і суспільство». Авторка понад 120 наукових праць. В ІДГУ працює з 1994 року.

Сфера наукових інтересів: порівняльне літературознавство, творчість Г. Сковороди, регіональна література та живопис.

E-mail: shevchuktat2@gmail.com

ТВОРЧІ ОБ'ЄДНАННЯ ХУДОЖНИКІВ УКРАЇНСЬКОГО ПРИДУНАВ'Я

Автор презентує рівень особистих досягнень митців Ізмаїльської міської організації НСХУ та Спілки Художників Ізмаїля, їх громадську активність, надає інформацію про виставкову всеукраїнську та міжнародну діяльність, персональні виставки та особисті відзнаки митців. Проведений аналіз дозволяє дійти висновку, що регіональна самобутність і полікультурність є провідними ознаками творчості бессарабських митців, яка живиться джерелами їх розмаїтого етнічного коріння, адже представники спілки є нащадками колоністів Бессарабії українського, російського, болгарського, гагаузького, молдавського, грецького, албанського, німецького походження.

Ключові слова: образотворче мистецтво, творчі об'єднання, митець, живопис, регіональний, техніка, жанр, самобутність.

Образотворче мистецтво як феномен культури і універсальний засіб людського спілкування концентрує в собі головні смислові ідеї певного соціального середовища, відображає дух свого часу. Українське Придунав'я (регіон Буджак або Південна Бессарабія), як самобутній поліетнічний регіон у галузі культури, є маловивченою територіальною одиницею і до сьогодні залишається об'єктом гуманітарних досліджень переважно для місцевих фахівців. Унікальна мозаїка регіональної ідентичності базується на процесах активного взаємозбагачення духовними набутками компактно проживаючих тут народів (українців, росіян, болгар, румунів, гагаузів, вірменів, албанців, греків та ін.), формуючи у творчій практиці митців свій неповторний художній колорит.

Монографічними спробами осмислення векторів розвитку регіонального живопису стали студії Тетяни Шевчук «Творчі портрети болгарських митців Буджака» (Шевчук, 2018: 12-65) та «Культурний код сучасного образотворчого мистецтва Буджака» (Шевчук, 2018: 477-501), Івана Пастиря «Зображувальне мистецтво в Українському Придунав'ї» (Пастир, 2015; 146-165), розміщені як розділи у колективних монографіях «Культурний простір бессарабських болгар» (2018) та «Istorie și civilizație de-a lungul Dunării de Jos» (2018), «Українське Придунав'я в світлі гуманітарних досліджень» (2015). Окремі аспекти розвитку

сучасного живопису Українського Придунав'я розглянуто у статтях Тетяни Шевчук (Shevchuk, 2017; 2018; 2019), Олени Колмикової (Kolmykova, 2017; 2019), Олександра Кара (Kara, 2016; 2018; 2019), Івана Шишмана (Shishman, 2017; 2018). Науковою новизною цієї розвідки є панорамний огляд колективної творчості у галузі образотворчого мистецтва, представлений крізь призму діяльності зареєстрованих у регіоні творчих об'єднань.

Плідна творча діяльність художників української Бессарабії, їх професійне зростання завдяки участі у всеукраїнських та міжнародних пленерах та входження значної частини до Національної спілки художників України (далі – НСХУ) сприяли створенню у 2008 році його регіонального представництва – Ізмаїльської міської організації НСХУ (далі – ІМО НСХУ). Ізмаїльська міська організація НСХУ налічує двадцять дев'ять митців із міст Південної Бессарабії: Ізмаїла, Арциза, Кілії, Рені й ін. Це діячі в галузі живопису, акварелі, графіки, декоративно-прикладного мистецтва, реставрації та консервації творів живопису, зокрема церковного. Регіональна самобутність і полікультурність є провідними ознаками їхньої творчості, яка живиться джерелами розмаїтого етнічного коріння, адже представники спілки є нащадками колоністів Бессарабії українського, російського, болгарського, гагаузького, молдавського, грецького, албанського, німецького походження. Художні здобутки членів Ізмаїльської міської організації Національної спілки художників України представлені в англomовному електронному виданні «Illustrated Guide of Ismail Municipal Organization of National Union of Ukrainian Artists» (*Illustrated Guide*, 2016).

ІМО НСХУ очолюють Заслужені художники України – Олександр Кара (голова) та Іван Шишман (заступник). Сакралізація побуту й сільської праці болгарських переселенців, нащадком яких є Олександр Кара, стала найсуттєвішою рисою його творчості. Сюжетна основа творчих композицій митця, написаних у техніці енкаустики, базується на болгарському фольклорі («Перша борозна», «Бессарабський сон»), історії («Переселенці», «Мадярський лицар»), знанні й пошануванні культурних традицій свого етносу («Хоро», «Золота лоза», «Причастя», «Небесні гості на Різдво»). Мова живопису Олександра Кара проста й викликає відчуття замилювання. Автор прагне писати свої образи плоскісно, доводячи до символічності й локальності колірних плям, де одночасно присутня музикальність і пластичність лінії, що дозволяє йому створювати гармонійні образи. Не випадково жіночі образи О. Кара отримали у поціновувачів його творчості визначення «бессарабські мадонни». Мистецтвознавець Ольга Тарасенко зазначила: «О. Д. Кара – обдарований живописець, автор виразних композицій на тему Півдня України-Бессарабії. У його творчості традиції стародавнього православного мистецтва Київської Русі та Болгарії поєднані з сучасними тенденціями. Живопис Олександра Кара характеризується великою образністю і поетичністю. Йому вдається знайти лаконічні, майже знакові засоби, які в той же час є життєво переконливими. Його творчість несе в собі позитивний потенціал народної культури, енергії» (Kara, 2008: 5).

Олександр Кара має більше десяти нагород по живопису; серед них: медаль лауреата премії імені Тетяни Яблонської (2018), Почесна грамота Кабінету Міністрів України (2019) й ін. Його персональні виставки проводилися в Національній картинній галереї Республіки Болгарія (2005), народних зборах Республіки Болгарія (2005), Кримській республіканській установі «Лівадійський палац-музей» (Ялта, 2007), Генеральному консульстві Республіки Болгарія (Одеса, 2008); Київському музеї історії (2012) та ін.

Художні досягнення Івана Шишмана нерозривно пов'язані з духовним простором православної церкви. Художній доробок митця складається з вишуканих творчих композицій, сакрального живопису, розпису монументальних християнських споруд, іконопису. Відтак тяжіння до монументального вирішення композиційних питань живопису пронизує світські твори митця («Русь», «Явлення у Влахернах», «Човен», «Русь білокам'яна»). У низці картин він робить художню спробу зображення вічності («Таїнство», «Золота пісня Орфея» й ін.), використовуючи архетипові образи Дерева Життя, царствених птахів Павлинів, тему фаворського світла тощо.

З 1983 р. І. Шишман взяв участь у багатьох виставках і пленерах різного рівня, провів понад 10 персональних виставок в Україні та поза її межами. 1996 року він став першим бессарабським болгариним, який відкрив у залах Спілки архітекторів Болгарії (Софія) свою першу закордонну персональну виставку з промовистою назвою «Българско послание от Бесарабия», яка складалася з 58 творчих композицій. Як культурний захід, виставка стала частиною роботи Всесвітнього з'їзду інтелектуальної еліти в м. Софія. Інші персональні виставки були проведені в Українському Будинку (Київ); музеї Західно-Східного мистецтва (Одеса); Археологічному музеї (Одеса); Музеї Іноземного мистецтва (Софія); музеї Книги (Києво-Печерська Лавра, Київ); Київському Акціонерному банку «Київська Русь»; Юридичній фірмі «Салком» (Київ); Ізмаїльській картинній галереї тощо. Найважливішими відзнаками світського рівня стали: грамота і медаль «За внесок у розвиток образотворчого мистецтва» (2005) як вища нагорода міністра Культури Болгарії та медаль віце-президента Болгарії «Паісій Хилендарський» (2006). Реалізував ряд монументальних проєктів, серед яких: реставрація та консервація розпису церкви «Св. Костянтина і Олени» (Ізмаїл, 1993-2003); проєктування і розпис Храмів «Преподобної Параскеви» (с. Желява, Софія, Болгарія, 1997), «Св. Трійці» (Ржищів, Київська обл., 2005-2010), Храму Сімеона Стовпника (Київ, 2013-2019). Участь у розписі цих храмів взяли участь інші члени ІМО НСХУ: Павло Македонський, Сергій Костов, Валентин Белий та ін. За заслуги перед Українською Православною церквою митці були нагороджені орденами УПЦ Святого благовірного князя Ярослава Мудрого (2014). Творчість Івана Шишмана є прикладом духовного служіння, вірності канонам християнської церкви та прагненню доступними йому як художнику засобами донести вічні істини, заповіді любові, віри, надії на спасіння до свого глядача.

Членами спілки є представники династії Чакірів. В історії регіонального мистецтва Петро Чакір (1931-2012) був членом Спілки художників СРСР (1980), Заслуженим художником України (2009). Його твори підкорюють розмаїттям жанрів (природні та індустріальні пейзажі, портрет, натюрморт) і техніки виконання (акварель, олійний живопис, гаряча емаль). У 1987-2007 рр. П. Чакір брав участь у міжнародних симпозіумах з гарячої емалі в м. Кечкемет (Угорщина). Перелік та ілюстрації його праць містяться у щорічних каталогах «Zománc», укладених за результатами заходів. Сюжети з традиційної культури бессарабських гагаузів (побутові сцени, весілля, святкові й поминальні дні, персонажі народних легенд тощо) на емалях П. Чакіра відображають багатство духовного світу гагаузького народу.

Петро Чакір чимало зробив для розвитку образотворчого мистецтва у місті та регіоні: багато років керував безкоштовною художньою студією для обдарованих дітей. Він був мудрим і чулим учителем, наставником за покликанням і виховав не одне покоління учнів, нині відомих не тільки в Україні, але й за кордоном. У 2012

році Петро Чакір посмертно отримав звання «Почесного громадянина м. Ізмаїл». З 2014 року під керівництвом Івана Шишмана проводиться щорічний пленер імені Петра Чакіра в селах Бессарабії (Котловина, Олександрівка, Стара Некрасівка, Нагорне) зі студентами, який закінчується літньою експрес-виставкою етюдів у Ізмаїльській картинній галереї. В 2016 році іменем Петра Чакіра названо вулицю міста Ізмаїл. На одному з будинків на проспекті Миру ізмаїльці й сьогодні можуть бачити виконану художником одинадцятиметрову мозаїку із зображенням дівчини, яка проводить моряка.

Полотна Алли Чакір-Гриценко мають глибокий релігійно-духовний і філософський зміст. Їх сюжети змушують замислитися над категоріями душі й тіла, земного та небесного, святого й грішного («Радість польоту та печаль присутності», «Благовіст», «Букет Клімту»). Завдяки глибині ідей і значущості образів живопис Алли Петрівни запам'ятовується надовго. Їй також належить портрет блаженнішого Володимира, митрополита Київського і всієї України, який перебував у його резиденції. Окремий цикл праць художниці присвятила самотній гагаузькій культурі, що сформувалася в Бессарабії. Алла Чакір-Гриценко влаштовує персональні виставки в Україні та за кордоном: Києві, Ванкувері (Канада), Ніцці (Франція); бере участь у престижних колективних виставках: Києво-Печерський історико-культурний заповідник («... І білу щічку припудрив травень...», 2009), «Болгарська весна» (галерея «Митець», Київ, 2018).

Творчі композиції Лариси Чакір-Узун перейняті глибоким філософським змістом, несуть позитивний емоційний заряд завдяки символічній художній інтерпретації вічних цінностей. Художниці часто зашифровує інформацію на полотні й на тлі домінуючого сюжету при уважному розгляді прочитуються різні другорядні образи: обриси людей, гаї, поля тощо, які при «дешифруванні» й комплексному сприйнятті дають нові імпульси та смисли. Багата природа Бессарабії в естетичному сприйнятті Лариси Чакір-Узун наділена романтичними рисами. Осінні композиції викликають захоплення витонченою добіркою образів: польові квіти на тлі вишуканих старовинних глечиків і сучасної посуду, висушених декоративних гарбузів створюють атмосферу зв'язку поколінь, а також старовини, затишку, благородної простоти (цикл «Моя Бессарабія»). В натюрмортах з айвою, виноградом, вишнею, яблуками, калиною плоди зображуються настільки дозрілими, що видається, ніби з них зараз бризне сік; вони викликають захоплення багатством і достатком краю, в якому природа така родюча («Натюрморт з виноградом», 2011 й ін.). Характерною особливістю полотен Лариси Чакір, зокрема серії «Смак гранату», є відчутний присмак далекого, казкового Сходу з його тонкощами, таємницями, скарбами. Про нього нагадують вишукані глечики, а також розміщені у фантастичних пейзажах ретельно промальованої композиційної перспективи приховані образи, які викликають в уяві героїв персидських казок та ліричні пісні про Лейлу та Меджнуна. Образ граната в інтерпретації Л. Чакір-Узун стає не просто символом кохання, він набуває ознак відчуття гарячої східної пристрасті.

Династію художників у родині Чакірів продовжив син Алли – Роман Недопака (нар. 1986 р.). Він закінчив Київську художню школу (2002) та Київську художню академію ім. Т. Г. Шевченка (2010), є учасником всеукраїнських та закордонних виставок. Традицією родини Чакірів стало влаштування сімейних виставок. Одна з них відбулася 2007 р. у Центрі Національних культур (Одеса) під елегантною назвою «ПАРЛЕ», що звучить як фр. «parlez» – «ви кажете», а насправді є аббревіатурою імен учасників: Петро, Алла, Роман, Лариса, Єлизавета. Останньому учасникові – Лізі

Чакір на момент відкриття виставки виповнилось три роки. Від правнучки Петра Петровича (внучки Лариси) був представлений зворушливий малюнок під назвою «Моя родина». Код династії Чакірів, – вважає критик Єлизавета Сілецька, – полягає в тому, що «мистецтво починається в кожному новому її поколінні по-новому, народжуються нові індивідуальності зі своїм особливим поглядом на світ» (Сілецька, 2007: 6).

Представлені визначні митці сучасного образотворчого мистецтва мають болгарське (Олександр Кара, Іван Шишман) та гагаузьке (Петро Чакір, Алла та Лариса Чакір) етнічне коріння. Про генетичний зв'язок з болгарською культурою та унікальний симбіоз у творчій практиці художнього досвіду українського, російського і молдовського мистецтва Іван Шишман у статті «Естетична парадигма бессарабських художників-болгар» зазначає: «В становленні творчого методу бессарабських живописців велику роль відіграло живе спілкування з корифеями українського, російського та молдовського мистецтва, і, без сумніву, генетичний зв'язок з душею свого народу через народне мистецтво, пісні, казки й легенди. Дивлячись на їхні твори, можна помітити загальну рису: вони зображають якийсь ідеальний світ, який живе поза простором і часом. Він досягає свого знакового осмислення і узагальненої надвиразної форми. Образи цього ідеального світу позбавлені натуралістичних деталей і дуже схожі на мову ікони. У деяких авторів є зворотна перспектива, тобто той образотворчий місток, який, на відміну від прямої перспективи, не поглинає у простір картини, а, навпаки, наближає до нас ці дивовижні чисті поетичні образи, які нагадують про далеку духовну, іноді казкову історичну Батьківщину, яка живе в серцях болгарських митців з давніх пісень, казок, легенд і всього того дорогого, що ми чули з вуст своїх сивочолих дідів і бабусь. Це ідеалізовані образи з нашого дитинства. Пройшовши фазу навчання, напрактикувавшись віртуозно викладати свої думки і почуття на полотні, перед художником виникає завдання: про що добре й вічне розповісти глядачеві. І тоді він повертається в ідеальний світ свого дитинства, світ досконалий, повний радості, світла і батьківської любові. Поряд з цим художники болгарського походження активно звертаються до народних свят, які так барвисто і цікаво проходять в Бессарабії. Не оминули своєю увагою і дивовижну природу Буджака: випалені степи, наповнені ароматом полину, мерехтливе повітря Причорномор'я, запах айви, човни та містки Дунайської Венеції, а також портрети дивовижних людей, подібних до древніх скульптурів, але, на відміну від них, вони наповнені теплом і любов'ю. Це все і стало тим живильним джерелом, до якого припали жадібні, допитливі серця бессарабських митців, таких, як Михайло Годоров, Петро Чакір, Димитр Пейчев, Володимир і Вадим Паламарчуки, Павло Баламаджі, Олександр Кара, Павло Македонський, Анатолій Труфкін, Іван Шишман та інші» (Шишман, 2017: 195).

Володимир Дудник є знаним представником мистецького світу української Бессарабії. Художник працює в техніках олійного живопису, а також пастелі, акрилу, акварелі, володіючи великою амплітудою технічних засобів – від детального опрацювання до експресивного, широкого, корпусного мазка пензлем або мастихіном, від гладкої живописної поверхні до фактурної маси на одній картинній площині. Пейзажний живопис становить основний фонд праць Володимира Дудника. Діалог з природою лежить в основі художнього сприйняття майстра. «У природи немає поганої погоди» – під таким девізом ним створені сотні бессарабських пейзажів, у яких втілено буяння південних літніх фарб, колірне багатство осені, зачаровує краса снігових покривів, боязке весняне пробудження природи. Величавий

Дунай, вилківські ереки, бессарабські озера Ялпуг і Кугурлуй, можуть природного ландшафту Старого Оргея, степові простори Буджака оживають на полотнах художника, а провінційні мотиви з життя міст і сіл Бессарабії (Ізмаїл, Болград, Вилкове й ін.) викликають відчуття спокою, умиротворення, непорушності патріархального укладу. Реалістичні пейзажі органічно доповнюють мотиви шляху, споглядання, пошуку вічних цінностей.

Володимир Дудник є творцем циклу філософських робіт, написаних, за авторським визначенням, у стилі «реалістичного філософського символізму». На основі обігрування символіки геометричних фігур (коло, квадрат, куб, піраміда) з реалістичними образами художник творчо інтерпретує тезу про єдність і боротьбу протилежностей. На його думку, коло (куля) як геометрична фігура ідеальна і досконала, має природну форму (земля, сонце, місяць, крапля, кола на воді). Куб же, квадрат, піраміда – об'єкти штучні і, як результат розумної творчості людей, є свідченням втручання діяльності людини, оскільки в природному вигляді таких форм не існує. Художник вважає, що людина народжується як куля – досконала форма, єдина з природою і Богом, але з часом соціум починає обтісувати кулю, робити з цієї сфери куб-цеглу, тому що з цегли легше будувати піраміду (державу, суспільство). Але всередині соціалізованої людини все ж залишається маленька кулька-душа, яка нудиться, знаючи щось більше, ніж відомо розуму. Філософські полотна Володимира Дудника – один із шляхів пізнання духовних таємниць світобудови.

Володимир Дудник завжди перебуває в центрі культурного життя міста, докладаючи багато зусиль для формування позитивного іміджу південної Бессарабії як регіону з високим культурним потенціалом. У 2009 р. він організував перший міжнародний Артбат-плєнер «Бессарабська палітра», а з 2011 року проводить щорічний Артбат фестиваль художників Придунав'я (АРТ-БАТ фест) з метою пропаганди краси й різноманітності регіональної творчості, до якого активно приєднуються художники України, Молдови та Румунії. Фестиваль став яскравою подією в житті краю: він щорічно проводиться на мальовничій туристичній базі відпочинку «Татару» на Дунаї. До його програми входить виставка робіт провідних художників Придунав'я і майстрів декоративно-прикладного мистецтва з лотерейним розіграшем однієї з картин; виступи фольклорних колективів і сучасних рок-груп; костюмоване шоу учасників фестивалю, одягнених у національні або карнавальні костюми, що формує атмосферу свята, імпровізації і творчості.

Власний неповторний почерк має Іван Коцофляк, який створив галерею чудових образів, сповнених романтики й величі, загадковості й одухотвореної простоти. Твори митця виконані в різних техніках (олійний живопис, акварель), зокрема у специфічній авторській техніці («Перше листя», «На пенсії» та ін.). Закоханість у красу бессарабського краю вирізняє його численні пейзажі, на яких ілюзія форми й глибини досягається завдяки віртуозному використанню різноскерованих фактурних мазків. Відмінною ознакою творчості І. Коцофляка є тонке почуття гумору, яке пронизує його художній доробок, створює атмосферу інтелектуального спілкування автора і глядача.

Творчість члена ІМО НСХУ Тетяни Мітакі, голови грецького національно-культурного товариства «Еллада», виокремлюється тяжінням до осмислення свого етнічного коріння. Триптих «Крізь роки», «Божі дороги ізмаїльських еллінів», «Береги Антифілі»; диптих «Острів цей Понта святий» репрезентують художню концепцію античного минулого української Бессарабії, яка була стратегічно важливим центром греко-римської культури. Пейзажні композиції авторки

вирізняються витонченим смаком, імпресіоністським забарвленням, викликають в уяві ніжні звуки музичних інструментів («Струни душі»).

Авторське бачення світу художниці Олени Андрєєвої-Сичової представлено панорамою вишуканих образів, осяяних духовністю і внутрішньою красою. Деякі з них настільки крихкі, що й візуально розсипаються на частинки. Персонажами її картин стали романтичні жіночі образи, арлекіни, коти, колоритні місцеві музики, а провідні мотиви пов'язані з Різдвяною тематикою і багатого природою Бессарабії. Центральним образом творчої композиції «Бессарабська осінь» є жінка-берегиня, вбрання та зачіска якої сформовані з дрібних різнокольорових геометричних фігур основного фону з елементами орнаментального стилю. Оригінальною є концепція картини, що складається з колажу умовних вітражних складових, в яких чітко проступають образи груш, слив, квітів, метеликів як уособлення єдності людини і природи. Витончені тендітні руки й іконічні очі, ледь вловима посмішка на чуттєвих окреслених губах жінки формує образ чарівної самодостатньої господині, яка радіє життю, живе у злагоді зі світом природи й насолоджується її щедрими дарами. Художні образи цього полотна сприймаються як гімн бессарабській землі, красі й працелюбності її людей. Насичені тони кольорів, у яких переливаються відтінки синьо-бірюзового, жовто-помаранчевого й червоного утворюють життєствердуювальну конфігурацію образів.

Художниця Валерія Левенцова, викладач художнього відділення дитячої музичної школи м. Кілія, є не тільки блискучим фахівцем у галузі олійного живопису, графіки, колажу, але й автором робіт на оргаліті, емалі, шовку, батику. В її творчих композиціях представлена панорама художніх образів з етніко-кубічними мотивами («Ритми писанки») і верствою одухотворених тваринних образів («Сонячний кіт»), найвиразнішими з яких є коні в їх величному русі та грі потужних м'язів («Зимовий кінь», «Скіфські коні»). Учні художнього відділення ДМШ Кілії, де працює В. Левенцова, є переможцями міжнародних конкурсів у Болгарії, Греції, Польщі, Японії.

Невловимими відтінками настроїв сповнені художні образи живописця Миколи Федяєва. Як тонкий майстер емоції, він віртуозно передає блиск очей («Україночка», «Дівчина в костюмі Арлекіна»), дитяче захоплення («Забуте горище», «Канарейка», «Кошеня», «Хитруватий продавець» тощо), енергетичне піднесення закоханих («Закохані племені Мурзі»). Галерея його художніх образів представлена багатогранною панорамою пейзажних, циркових та екзотичних мотивів.

Яскравою постаттю сучасного образотворчого живопису Буджака є Катерина Лемешева, володарка престижної премії «Творча молодь Одещини» у номінації «Художник року», член Світової Академії мистецтв (Mondial Art Academia). Полотна художниці несуть неабиякий заряд позитиву, романтичної експресії, казкової чарівності. Провідними в її творчості стали мотиви дива, сну, кохання, покровительства ангелів та ангелоподібних істот (берегиня, хоронителька снів, богиня рівноваги, зими тощо). Модель художнього простору Катерини Лемешєвої насичена архетипами дерева, місяця, птаха, крилатого коня, зимових візерунків, граната, груш. Авторка володіє технікою енкаустики.

Імпресіоністичним забарвленням сповнені роботи Павла Македонського, що засвідчують відкритість композиції та її незвичайні кути, фактурні мазки, акцент на світлових прийомах передачі форм, ілюзію руху, дрібні деталі тощо. Яскраві фарби його полотен відривають від буденності, запрошують поринути в оптимістичний кольоровий світ пейзажів і творчих композицій, побачити красу в прозаїчних речах.

Колоритні сюжети полотен Галини Сапунжі насичені яскравими барвами бессарабської землі, її щедрими дарами, надихаючими краєвидами. У творчості Нонни Патенко простежується виразна спроба схопити певний момент, експресивно передати емоції та почуття персонажів своїх творчих композицій. Акварельні натюрморти Ольги Друмової сповнені романтичної експресії і приємно вражають легкістю, ніжністю й повнозвучністю кольору.

Михайло Пейков працює в різноманітних техніках: акварель, туш-перо, ліногравюра, літографія, різьблення по дереву. В художньому доробку митця – міські та селянські пейзажі, творчі композиції філософського змісту, портрети видатних людей у техніці плоскорельєфного різьблення по дереву, серія малюнків за мотивами подій Татарбунарського повстання. Краєзнавчий цикл акварелей присвячений життю болгарських колоністів Бессарабії, створений на основі документів епохи: подвір'я і будинки; праця на полях і відпочинок робітників; одяг і етнотипи переселенців; виноробство, навчання ткацької справи, сімейна вечерея, святкове хоро, сватання, придане нареченої, весілля, недільні посиденьки, народні співаки тощо.

Особливе місце в живописі місцевих художників посідає пейзаж. Майстер реалістичного пейзажу Віктор Коріньок на своїх полотнах зазвичай візуалізує картини природи Бессарабії, щиро ставлячись до цієї частини культурного простору Українського Придунав'я як до «раю на землі». Затишок, закоханість у патріархальний сільський побут і прості буденні речі передано на полотнах Дмитра Скулинця («Цвітіння», «Вечір», «Гуси»), Дмитра Дьошина («Орачі», «Краєвид на курган», «Маяк», «Старий Арциз»), Віктора Корінька («Травневий вечір», «Багряна осінь у Нагірному»), Сергія Костова й багатьох інших митців.

Самобутні обличчя мають твори арцизьких художників Володимира Афанасьєва, Тамари Ткач, Дмитра Дьошина, Дмитра Скулинця, Ірини Дімітрової, сюжети яких захоплюють місцевим колоритом. На полотнах В. Афанасьєва у символічних образах представлена широка панорама побуту сільських бессарабських мешканців: підрізання винограду і дерев, оранка, ткацтво, рибальство та підготовчі справи риболовів, збір винограду та врожаю усіх видів, облаштування двору, купання й прибирання, сільський ярмарок, музики в різних виявах та іпостасях, відпочинок і комунікація селян. Весільну тематику в його творчості можна виокремити в цикл з мотивами святкового катання на бричці, останніх приготувань, застілля, єднання у національному болгарському танку хоро, закоханості молодих. Сюжети творчих композицій Т. Ткач демонструють вагомість традиційних цінностей у менталітеті жителів краю, домінування у культурі регіону общинних засад і колективної етики. Непримітний ландшафт буджацького степу на полотнах Дмитра Дьошина та Дмитра Скулинця перетворюється на привабливі степові простори, господарські дворики, що стають знаками культури, прозаїчні фігурки мешканців – носіями традиційних цінностей місцевих жителів, а ностальгійні дороги та стежки – архетипами їх життєвого шляху.

Частина членів спілки працює реставраторами й фахівцями у галузі декоративно-прикладного мистецтва. Анатолій Гусаков виготовив Царські ворота Костянтино-Єленинського монастиря (Ізмаїл, 1995), кіоти для ікон Святотроїцького храму (м. Ржищів Київської обл., 2005), брав участь у реставрації храму Святого Різдва Пресвятої Богородиці (Ізмаїл, 2008), відновив іконостас Святого Різдва Богородичного монастиря, гробницю (2010) тощо. Реставратор Валентин Белий поновив кілька тисяч старовинних ікон, серед яких є унікальні з мистецтвознавчого погляду взірці, що увібрали змішані орнаментальні традиції краю, зокрема,

старообрядницька ікона XVII ст. «Господь Вседержитель» (музей Придунав'я, м. Ізмаїл), в якій поєднуються елементи українського і молдавського орнаменту; ікона Сімеона Стовпника з надписами грецькою, російською та румунською мовами (Районний історико-краєзнавчий музей, м. Рені).

З 2007 року в Ізмаїлі був відкритий дитячий гурток «Гончарство», яким керує член ІМО НСХУ, професіонал у галузі декоративно-прикладного мистецтва Надія Львіна. За своїм етнічним походженням вона є нащадком німецьких колоністів Бессарабії. Її художня діяльність пов'язана з виробництвом скульптури з кераміки (теракота, ангоба). Надія Генріхівна є автором колекцій предметів побуту й ляльок-оберегів із кольорової глини, які не потребують додаткового фарбування. Провідні мотиви творчості майстрині становить філософська проблематика (композиції «Великі збори», «Дерево життя»), а головним персонажем виступає проста людина в побутових, етнографічних, Різдвяних, Пасхальних сюжетах. На використання специфічної техніки авторку надихнули артефакти культури Трипілля-Кукутень, знайдені в районі між Дунаєм і Дністром. Крім того, вона створює композиції з кераміки, покритої акрилом.

Членом ІМО НСХУ є яскравий представник мистецького світу України і Росії, живописець, дизайнер, фотохудожник, доктор мистецтвознавства, професор Микола Седнін, уродженець м. Ізмаїл. Він є генеральним директором Професійної спілки художників Росії (з 2013), членом Міжнародної федерації художників (IFA UNESCO); Міжнародної асоціації графіків (ADOGI), засновником лабораторії художньої студії при московському психо-неврологічному лікувальному закладі (1994); розробником програми «Лікування мистецтвом» (1998-1999) з реабілітації психіки за допомогою творчого процесу (DI-ART). М. Седнін – лауреат багатьох престижних російських та міжнародних професійних нагород, зокрема: лауреат премії Інтерфоруму «Людина майбутнього» (2004), володар медалі «Людина тисячоліття» (Росія, 2009), міжнародної медалі суспільного визнання Енциклопедії «Хто є хто» (Швейцарія, 2010); медалі Ярослава Мудрого (Росія, 2010); медалі вищого громадського визнання «Великий громадянин Росії» (Росія, 2011); міжнародної медалі святих Кирила та Мефодія (Росія, 2011) тощо. Микола Седнін – почесний президент Міжнародної академії сучасного мистецтва, діяльність якої представлена реалізацією численних міжнародних проєктів у галузі архітектури та будівництва, мистецтва та експертної оцінки творів, конкурсних програм, музейної справи тощо. З 2015 р. Академія є організатором міжнародного конкурсу «Мистецтво. Досконалість. Визнання» (Art. Excellence. Awards), в якому представлено номінації з усіх основних видів мистецтва: живопису, літератури, музики, фотомистецтва тощо.

Виставкова діяльність членів ІМО НСХУ в Картинній галереї м. Ізмаїл координується мистецтвознавцем Іриною Федоровою, яка є директором Обласного центру естетичного виховання (з 2012), головою гуманітарної комісії Громадської ради при виконкомі Ізмаїльської міської ради (з 2013), автором понад 70 фільмів та циклів телепередач, присвячених творчості художників Бессарабії і закордонних майстрів пензля. Так, короткометражний документальний фільм І. Федорової «Бессарабська мадонна», присвячений творчості Олександра **Кара**, був високо оцінений компетентним журі, а його авторка стала переможницею конкурсу міжнародного фонду «Україна 3000» (2001). В 1990-х роках Ірина Федорова була біля витоків заснування Ізмаїльського телебачення, яке сьогодні має професійний формат, а його засновниця з 2012 р. – член Української Телевізійної Академії та національного журі премії в галузі телебачення «Телетріумф». Їй також належить ідея

створення міжнародних мистецьких проєктів: фестивалів «Дружба через мистецтво може змінити світ», «Діти Бессарабії», «Дунай – ріка дружби», арт-проєктів «Новорічна феєрія», «Ніч у музеї» тощо.

Другим за значущістю творчим об'єднанням художників Українського Придунав'я є Спілка Художників Ізмаїла (далі – СХІ) – громадська творча організація професійних діячів півдня Одеської області в галузі різних видів мистецтва. Вона зареєстрована в 1991 р. у м. Ізмаїл після отримання Україною незалежності. За клопотанням Петра Чакіра 21 вересня 1991 р. міськвиконком виділив Будинок художника для майстрів пензля, які об'єдналися в СХІ. Сьогодні організація налічує більше сімдесяти членів, а її діяльністю керує досвідчений фахівець у галузі декоративно-прикладного мистецтва Анатолій Гусаков (серед попередників – Володимир Дудник та Олександр Кара).

З-поміж митців Спілки Художників Ізмаїла є чимало визначних майстрів пензля. Яскравими творчими особистостями Ізмаїльської спілки художників є Сергій Сухинін, Андрій Ципа, Надія Короленко. Працюючи у жанрі містичного реалізму, Сергій Сухинін на своїх полотнах у найдрібніших деталях відтворює фентезійний світ: праслов'янську цивілізацію з пантеоном язичницьких богів; міжгалактичні війни інопланетних загарбників-рептилоїдів і землян; культурний простір легендарної загиблої Атлантиди тощо («Карна», «Лемурія», «Тріада Мороку», «Вторгнення», «Задзеркальна реальність», «Стрілок антів», «Врата між світами», «Підмісячний світ», «Відплата Нія», «Світла Антлань» та ін. Андрій Ципа – різносторонньо обдарований митець, який створив колекцію різножанрових робіт: бессарабських пейзажів, абстракцій, натюрмортів, побутових замальовок жартівливого змісту. Майстриня Надія Короленко – авторка православних ікон з природної гальки, створених у традиціях візантійського мозаїчного мистецтва, які зберігаються у церквах м. Ізмаїл, та монументального панно «Покрова святої Богородиці» над входом до Ізмаїльського Свято-Покровського собору.

Тема краси бессарабської землі стала провідною у творчості Івана Пастиря. Його картини вирізняються деталізацією і внутрішньою динамікою образів. Тетяна Соколова вишукано передає не тільки форми квітів (бузок, півонії, іриси тощо), але і їх енергетику; наповнені повітрям і світлом мариністичні цикли картин Сергія Ушакова захоплюють динамікою руху й кольору. Живопис Наталії Фуфаєвої характеризується романтизацією бессарабських пейзажів. Її дунайські сюжети зазвичай емоційно забарвлені й насичені кольорами («Тиха гавань», «Калинів місток», «Лодочки»); зображення тіней утворює загадковий меланхолічний настрій у картині «На заході дня»; яскраві фарби і поетика «Осіннього етюд» нагадує про коловорот днів та вічність. У творчих композиціях Наталії Фуфаєвої переважає романтика: прозорі занавіски, що колишуться вітром, формують своєрідний флер у перспективі на дорогу в безкрайній бессарабській степ. Глечик з рушником і миска з полуницею, що стоїть на підвіконні, символізує щедрість і привітність цієї землі.

Сучасне мистецтво української Бессарабії значно ширше за діяльність вищевказаних професійних спілок художників регіону. Директор краєзнавчого музею с. Городнє (Болградський район) Ганна Константинова є визначним майстром декоративно-прикладного мистецтва у галузі розписної глиняної іграшки, а її здобутки потрапили до численних профільних альбомів. Галина Згурська, директор Централізованої бібліотечної системи в Ренійському районі, є яскравою особистістю, яка відома громадською діяльністю і величезним творчим потенціалом. Вона є головою регіональної громадської організації «Наша спадщина», автором

етнографічної колекції «Нехай світ знає Україну!», що складається із сувенірних ляльок, одягнених у національні костюми Буджака.

Декоративно-прикладне мистецтво регіону також представлено вишуканими роботами фахівців із вишивки ізмаїльського жіночого клубу «Майстриня» (картини, серветки, подушки, рушники, народні костюми, одяг для ляльок, панно, гобелени, скатертини), виконаними в різних техніках: гладь, вишивка хрестом, вишивка бісером. Ізмаїльська авторка хенд-мейд шедеврів текстильного декору Олена Палій (Sahara Skazka) створює авторські ляльки, іграшки, текстильні прикраси, подушки, домашній декор з паперу і сизалю, інші вироби декоративно-прикладного значення з екологічно чистих матеріалів.

Діяльність бессарабських художників добре відома в Україні та за кордоном. Вони є активними учасниками всеукраїнських і міжнародних виставок та пленерів, на яких посідають почесні місця й отримують визнання і високі нагороди. В Будинку художника м. Ізмаїл розміщено творчі майстерні й представлено постійно діючу виставку їхніх художніх робіт, де можна придбати живописні роботи бессарабських майстрів. Вони провадять активну виховну діяльність, організовуючи тематичні художні виставки та вернісажі в АРТ-БАТ галереї художників Ізмаїла, Ізмаїльській картинній галереї, Ізмаїльському історико-краєзнавчому музеї Придунав'я («Пори року», «Краса, що створена жінкою», «Буджацька палітра» тощо), які мають статус регіональних, адже включають роботи майстрів Кілії, Рені, Арциза. Міста і села Бессарабії прикрашають численні скульптурні композиції члена НСХУ Михайла Недопаки (1920-2005): генералу С. Тучкову (Ізмаїл), болгарському просвітнику Христо Ботеву (Ізмаїл), Т. Шевченку (с. Шевченкове Кілійського району Одеської обл.), композиція пам'яті героїв Татарбунарського повстання (м. Татарбунари Одеської обл.), композиція загиблим героям Другої світової війни (с. Броска Ізмаїльського району Одеської області) тощо.

Отже, культурний простір Українського Придунав'я яскраво представлений у сучасному образотворчому мистецтві сюжетами побутової, пейзажної, історичної тематики; відбивається в самотньому декоративно-прикладному мистецтві; має своє обличчя у специфічному сакральному живописі.

Кара О. На новій землі, під новим небом: Живопис. Київ, 2009. 96 с.

Культурний простір бессарабських болгар / Шевчук Т.С. та ін. Болград, 2018. 204 с.

Пастир І.В. Зображувальне мистецтво в Українському Придунав'ї. *Українське Придунав'я у світлі гуманітарних досліджень: колект. монографія* / За ред. І.Г. Верховцевої Ізмаїл, 2015. С. 146-165.

Сілецька Є. Код династії Чакірів. *Одеські вісті*. № 3 (3561) від 13.01.2007. С. 6.

Шевчук Т.С. Творчі портрети болгарських митців Буджака: до 140-річчя звільнення Болгарії. *Культурний простір бессарабських болгар* / Шевчук Т.С. та ін. Болград, 2018. С. 12-65.

Шишман І.І. Естетична парадигма творчого пошуку бессарабських художників-болгар. *Науковий вісник Ізмаїльського державного гуманітарного університету (Історія)*. Вип. 37. Ізмаїл, 2017. С. 192-200.

Kara A. Bessarabian Bulgarians in the National Union of Artists of Ukraine. *Journal of Danubian Studies and Research*: Vol. 8, Issue No 2. Galați, 2018. Pp. 321-323; Izmail Organization of National Union of Artists of Ukraine as a Leading Creative Community in Budjak. *Journal of Danubian Studies and Research*: Vol. 6, Issue No 1. Galați, 2016. Pp. 180-184.

Kolmykova E. Bessarabian Motifs in the Artworks of Elena Andreyeva-Sychiova. *Journal of Danubian Studies and Research*: Vol. 7, Issue No 2. Galați, 2017. p. 219-226.

Shishman I. Incomprehensible Sense of Orthodox Art (on the base of South of the Odessa region and Ukraine sacred painting). *Journal of Danubian Studies and Research*. Vol. 8, No 2 (2018). Galați, 2018. Pp. 261-265.

Shishman I. Traditions and Innovations in the Technology of Monumental Painting in Southern Bessarabia. *Journal of Danubian Studies and Research*. Vol. 7, No 2. Galați, 2017. Pp. 454-462.

Shevchuk T., Kolmykova E., Kara A. Bugeac Artists in Unity and Variety of Their Creative Manners. *Journal of Danubian Studies and Research*: Vol. 9, Issue No 2. Galați, 2019. Pp. 160-174.

Shevchuk T. Spiritual Continuum of Bessarabian Artist Ivan Shishman Creativity. *Journal of Danubian Studies and Research*: Vol. 8, Issue No 2. Galați, 2018. p. 24-34.

Shevchuk T. The Tragedy of Famine of 1946-1947 in Bessarabia in the Artistic Project «Hunger» by Yona Tukuser. *Journal of Danubian Studies and Research*: Vol. 7, Issue No 1. Galați, 2017. p. 205-218.

Shevchuk T., Kara A., Kolmykova E. Illustrated Guide of Ismail Municipal Organization of National Union of Ukrainian Artists. LAP Lambert Academic Publishing, 2016. 61 p.

Shevchuk T. Codul cultural de Artă Modernă în Bugeac. *Istorie și civilizație de-a lungul Dunării de Jos*. Brăila, 2018, Pp. 477-501.

Tatiana SHEVCHUK

Doctor of Philology, Professor, Head of the Department of General Linguistics, Slavic Languages and World Literature of Izmail State University of Humanities. Dean of the Faculty of Foreign Languages (2011-2014).

Project Manager «Regional Literature and Painting as a Means of Forming the Collective Identity of the Local Society» (Ministry of Education and Science of Ukraine, 2019-2021). Winner of Public Distinction «Author of the Year-2019» by «Education and Society» newspaper. Author of more than 120 scientific works. Works at Izmail State University of Humanities since 1994. Sphere of scientific interests: comparative literary criticism, creativity of G. Skovoroda, regional literature and painting.

E-mail:shevchuktat2@gmail.com

CREATIVE UNIONS OF ARTISTS IN UKRAINIAN DANUBE REGION

The author presents the level of personal achievements of artists of the Izmail City Organization of the National Union of Artists and the Union of Artists in Izmail, their public activity, provides information about the exhibition all-Ukrainian and international activities, personal exhibitions and personal awards of artists. The analysis allows us to conclude that regional identity and multiculturalism are the leading signs of the creativity of Bessarabian artists, which feeds on the sources of their diverse ethnic roots, because the representatives of the union are descendants of the Bessarabian colonists of Ukrainian, Russian, Bulgarian, Gagauz, Moldavian, Greek, Albanian, German origin.

Key words: fine arts, creative associations, artist, painting, regional, technique, genre, identity.

Fine art as a cultural phenomenon and a universal means of human communication concentrates the main semantic ideas of a certain social environment, reflects the spirit of its time. Ukrainian Prydunav'ye (Budzhak region or Southern Bessarabia) as an original multi-ethnic region in the field of culture is a little-studied territorial unit and today remains the object of humanitarian research mainly for local specialists. The unique mosaic of regional identity is based on the processes of active mutual enrichment of the